

A vizuális ábrázolás születése: A látens információ coffeegraph®-fá való átalakításának művészete

Avi Roth

Angolról fordította: Johanna Domokos

A látens információ vizuális formába való átültetése olyan összetett folyamat, amely a kognitív tudományt és a digitális művészetet köti össze. Lehetővé teszi a nagy dimenziójú adatok – az elmében rejlő látens terek – számunkra befogadható képként való értelmezését: olyan festményként, fényképeként vagy más vizuális megtestesülésként, amelyek magának a gondolatnak a lényegét ragadják meg.

Amikor egy gondolat formálódik, az agyi szinapszisokon keresztül a neurotranszmitterek – kémiai hírvivők – információt továbbítanak az idegsejtek között. De mi létezik azelőtt, hogy a gondolat alakot öltene? Egy látens, ködös, tudatelőtti állapot: a tudattalanból fakadó, önkéntelen információmintázat, az agy mélységes csendjéből. (1)

„A néma, finom rejtélyből képek emelkednek elő.

E képek formákká sűrűsödnek.

Minden egyes formában az élet magva és esszenciája rejlik.

Így minden a sötétségből és az ürességből születik és nyer teret.”

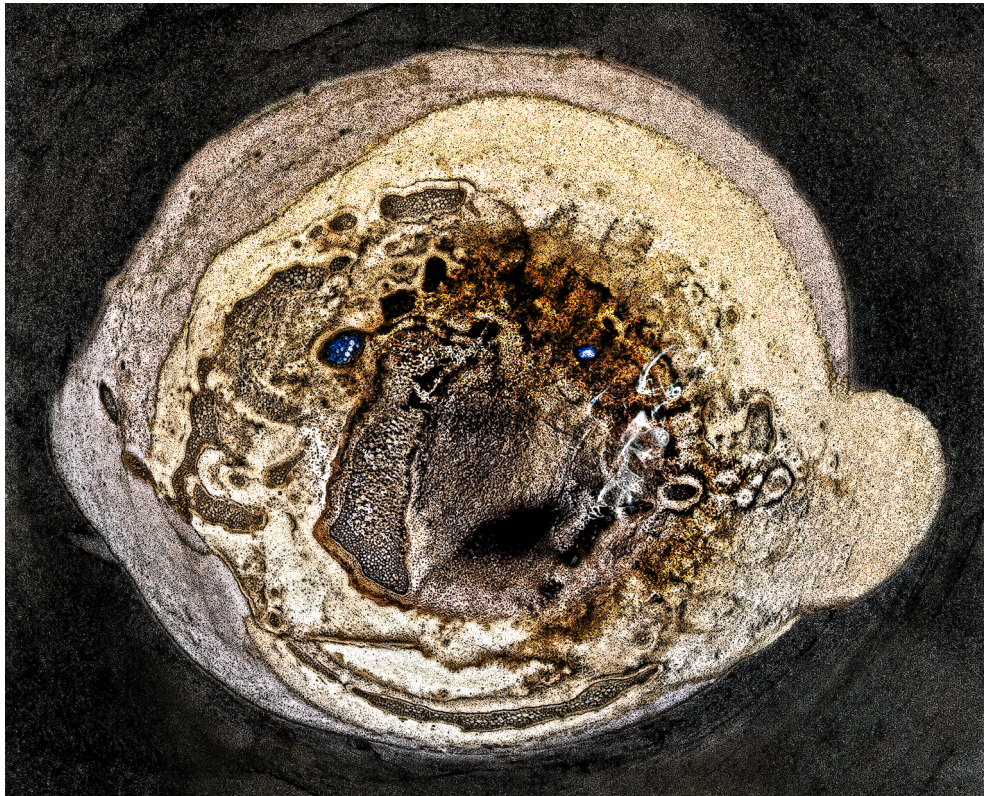
– Lao-ce, Tao Te King



Minden coffeegraph műalkotás eredete egy hasonló sötét őrbből fakad...

Művészi gyakorlatom a fényképezés technikáinak, hatásainak és fogalmi lehetőségeinek szisztematikus feltárásán keresztül fejlődött, melyet személyes és filozófiai elmélkedésem vezérelt. Ez a folyamatos utazás vezetett el a *coffeegraph*hoz (coffee/kávé + graph/rajz), mely meghatározó felismerés és fordulópont lett alkotói fejlődésemben.

Idézzük fel Jung kollektív tudattalanról alkotott fogalmát, mely szerint ez „a legmélyebb tudattalan elme egy szegmense, amely öröklött és minden ember által ötóklött és megosztott, nem pedig egyénileg elsajátított.” (2) Ez az ősi tapasztalatok és ösztönök egyetemes tárháza, amely kultúrákon átívelően szimbólumokban, mítoszokban és archetípusokban nyilvánul meg.



Roth Avi, **Erebus**, 2006, archív pigmentnyomat Canson akvarell papíron, 36 cm x 41 cm

Ezt a tudatos kontroll nélküli művészi folyamatot gyakran pszichikai automatizmusnak vagy tudattalan teremtésnek nevezik. Lényege, hogy az alkotás megkerüli a kritikai és analitikus gondolkodást, és a kreativitást a tudattalan irányítja. Ez lehetővé teszi a belső érzelmek, emlékek és impulzusok közvetlen kifejezését a racionalitás beavatkozása nélkül. Hatvankét éve az emberi létállapot az a fénylő szál, amely átszövi művészi praxisomat – különösen a dualitás és polaritás finom összjátéka azon elemi erők kölcsönhatása, ahol az egyike a másikat megvilágítja. Munkámban az emberi világ törékeny szépségét igyekszem láthatóvá tenni: az öröm és bánat, remény és kétségbeesés, szerelem és veszteség remegő egyensúlyát. Művészetem azon mülékony pillanatokból fakad, amelyeket kizárólag az én szemem érzékel.

Magam ellenállok életművem megmagyarázásának, mert eredeti impulzusa – maga a szelleme – bennelakozik minden alkotásban, lehetővé téve, hogy az egyes művek a saját szuverén területet fel is mutassák. Művészetem az állandó felfedezés állapotából születik. Nem követek előírt esztétikai mércéket; inkább megőrzök egy széles kifejezési palettát, miközben nyitott maradok az emberi tapasztalat teljes spektrumára.

Leonardo da Vinci szerint „a művészet soha nincs befejezve, csak elhagyják.” (3) Én egy másik igazságot javaslok: egy műalkotás csak akkor válik teljessé, amikor a néző – az érzelmileg bevont társteremtő – saját szubjektív tapasztalatait, érzelmeit és észleleteit közösségbe hozza vele, teljes rezonanciát és jelentést adva neki. E meggyőződésből születik meg az a “szent triumvirátus”, amely művészt, műalkotást és nézőt egyesít a közös felismerésben. Ez az az alkímia, amelyen keresztül a mű túllép a pusztá tárgyon, és Művészetté válik. Amíg ez az egyesülés nem történik meg, az alkotás befejezetlen marad – nem jelképes, hanem várakozó álláspontban, hol a harmadik megjelenésére vár. Amikor ez a találkozás bekövetkezik, a mű elkülönül mindattól, ami nem ő, és átalakító erővé válik.

És mi a hármas egység folyamata? A művész kérdez: Ha a tükröd vagyok, ki vagy te, amikor belém nézel? A néző válaszol: „Önmagam tükörképét pillantottam meg.” Amikor a néző egy olyan művel szembesül, amelyet átítat a művész lenyomata, érzelmi rezonancia jön létre. A néző azonosul a műben tükröződő művészlélekkel, amely saját valóságának tükrévé válik. A néző lelkének belső húrjai rezgésbe lépnek a műalkotással, és ideális esetben annak a teremtményének a lelkével is. Ez a rezonancia felszabadító hatású. Lehetővé teszi, hogy a nézők kifejezzék azt, amit éreznek, de önmaguktól nem tudnak külső formába önteni. Éppen ez a képesség – hogy a felszíni rétegek alá hatoljanak és intim húrokat pendítsenek meg – adja a művészet lenyűgöző mélységét a tükrözés metaforáján keresztül.

Húsz évvel a megszületésük után bizonyossággal állíthatom, hogy a coffeegrph művek szubjektív szándék nélkül jöttek létre.

Kísérletező művész vagyok, aki azért járt fotográfiai és filmes iskolákba, hogy elsajátítsa azokat a szabályokat, amelyeket később megszegni, újraformálni és saját értelmezésem elveivé alkimizálni tudja. Végso soron minden kép, amelyet valaha alkottam, saját belső vízióm szolgálatában született. Hat évtizeddel első lépéseim után finom átalakulásokat érzékelek művészi tudatosságomban, amelyet a modernitás lüktetése éltet. Gyönyörködöm a digitális korszak példátlan lehetőségeiben – új rítusokban és érzelmekben, amelyek folyamatosan újraformálják elköteleződésemet az iránt az egyetemes nyelv iránt, amelyet vizuális narratív művészetnek nevezünk. Bár számtalanszor láttam már a munkáimat, minden találkozás mint egy kíváncsi gyermeknek újabb és újabb csodákat tár fel. Visszavezetnek utazásom küszöbéhez, hogy az eredeti felismerésnek újra tanuja lehessenek. Ez a varázslatos jelenség, az *être en répétition* – az örök újrafelfedezés dinamikus, életgazdagító ciklusa – táplálja a művészet iránti szenvedélyem rejtett forrását. E szenvedélyben lüktet ma a munkám legélőbb energiája.

A vizuális művészet összetett és innovatív médium, amely képeket használ információ közvetítésére a közönség felé. Bár a „vizuális művészetek” egyszerű fogalomnak tűnhetnek, ez a terület hatalmas, és számtalan művészeti formát ölel fel, amely sokak

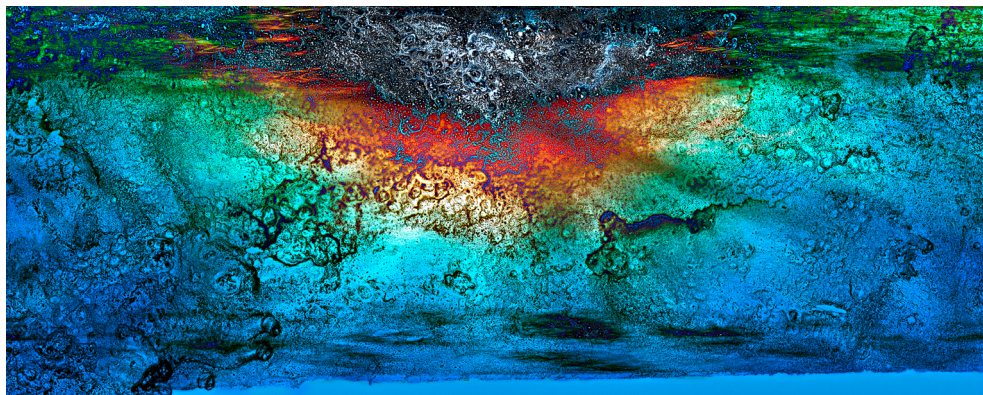


Roth Avi, **Aquatic Maiden**, 2007, archiv pigmentnyomat Canson akvarell papíron, 35 cm x 41 cm

számára ismeretlen lehet. A vizuális művészet mindig önmagán túlmutat – olyan képességek kifejezése, amelyek meghaladják a pusztán esztétikait. Feltételez egy közösséget, amely számára a mű megszületik, és amely később megtapasztalja azt. Egy műalkotás lényege a tartalmában rejlik. Bár az alkotás fakadhat ihletett impulzusból, a művészek tudatosan választanak bizonyos technikákat azok kifejezőereje miatt. A vizuális elképzelések szóbeli vagy írásos fordításai azonban eleve elégtelenek; a vizuális fogalmak szavakkal való magyarázata gyakran további képeket hív elő. Amikor két képet szöveg nélkül helyezünk egymás mellé, némán figyelve egymást, a szem ide-oda vándorol közöttük: először hogy valamit felismerjen, majd közös nevezőt keressen.

Mi a közös a coffeegrph-okban?

A coffeegrphokat kezdetben főként azon vizuális kódjaik és szimbólumaik miatt becsültem, amelyek társadalomtudományokban és a kortárs kultúrákutatásban is hangsúlyt kapnak. A kávépigment-alapú illusztrációk jelentős aspektusa az önállóan

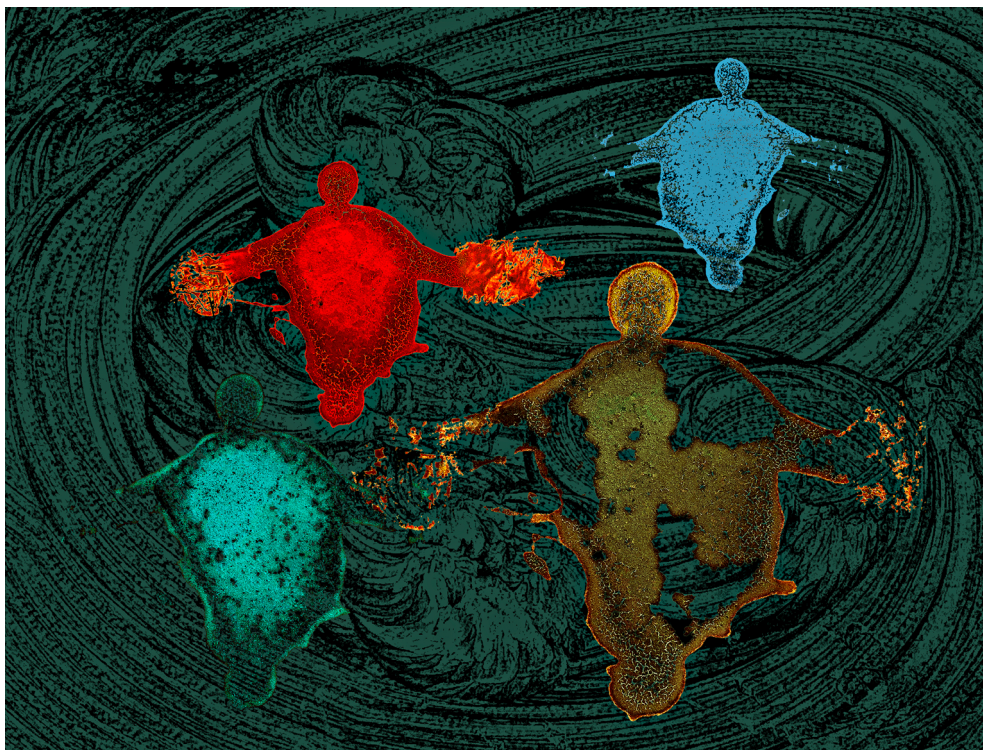


Roth Avi, *Lemuria, the Lost Motherland*, 2008, archív pigmentnyomat Canson akvarell papíron, 137 cm x 300 cm

megformálódó vizuális kód- és szimbólumrendszerük. A műalkotások általában elegendő információt halmoznak fel ahhoz, hogy egy megfigyelő értelmezhesse őket; a hagyományos műtárgyak gyakran nagy sűrűségben tartalmaznak ilyen kódokat vagy szimbólumokat. A coffeegraph vizuális nyelve számos fontos kulturális és történeti jelölőt hordoz.

Amikor először bemutatták Pasadenában, Kaliforniában (2006), még nem nevezték coffeegraph-oknak. Alkotásaim kezdő, véletlen formázata egy kávéscsésze alján kialakult foltmintázatként jelent meg először. Ezt követően az egyedi technikával és eljárással létrehozott monokróm képek bejegyzett védjeggyé váltak. A művészetszichológia, a történelem, a fotográfia és a digitális rögzítés területén végzett kutatómunka révén a projekt a coffeegraph nevet kapta. A coffeegraph-ok fejlesztésének egyik legfontosabb aspektusa az alkotás módszere és a folyamatmenedzsmentje volt.

A sorozat vizuális elemei az elsődleges tényezők, amelyek új műfajként határozzák meg mibenlétét. A mű több réteg amorf benyomásból áll, amelyeket egy szokatlan eljárás során, kávépigmenttel „festve” hoztak létre a tónusértékek kialakításához. A világos és sötétbarna közötti finom átmeneteket a texturális sűrűség és a fényforrás helyzete befolyásolja. A kávépigment sajátosságai miatt a könnyű ecsetelések vagy folyékony elkenések a száradás során tovább módosulnak, növelve a véletlenszerűséget. Ez a kaotikus, dinamikusan fejlődő képi folyamat elmosódott határt teremt a tervezett és a nem tervezett között, párhuzamba állítva a létezés esetleges természetével. Vizuálisan a munkát markánsan kiemelkedő kávépigment-foltok jellemzik, amelyek alakzatokat formálnak környezetükkel kontrasztban. Ez az impresszionisztikus jelleg gyakran eltérő felismerési szinteket hoz létre a nézési távolságtól függően: távolról absztrakt kompozíció, közelről részletgazdag ábrázolás jelenik meg. A címadás az alkotás kezdetén horgonyként szolgál a kreatív folyamatban, az első kapcsolódási pontként művész és mű között.



Roth Avi, **The Four Horsemen**, 2020, archív pigmentnyomat Canson akvarell papíron, 58 cm x 74 cm

Az alkalmazott fő technika a *tiltflow*, amely a foltot keresztirányú mintázatban történő folyás-szekvenciával olvasztja össze.

E területeken a folt határozott kontúrt kap, amelyet finom középtónusok és szórványos csúcspénnyek támasztanak alá. Ahol a kívánt folyás nem érhető el, kiszámíthatatlan „balesetek” alternatív eredményekhez vezetnek. Ezek a zónák gyakran váratlan érzelmi tartalmat hordoznak, és sokszor annyira értékesek, hogy egy másodlagos kép létrehozását inspirálják. A hagyományos portréművészethez hasonlóan a munka kifinomult tanulmányt mutat az emberi formáról. Az arcok rendszerint hangsúlyosak, és gyakran az egyetlen teljesen megfejthető elemei a képnek. A médium a művész és a természet együttműködésén keresztül a neorealizmus bizonyos aspektusait idézheti meg, vagy teljesen más fogalmi művészeti irányzatokhoz kapcsolódhat, mint az absztrakt expresszionizmus dinamikus, spontán gesztusfestészetéhez. Továbbá kapcsolódhat a minimalizmus illuzionisztikus mélységéhez vagy a posztimpresszionizmus érzelmi és szimbolikus képiségéhez is. Időnként a pigmentfoltok továbbáramlanak és összeolvadnak, egységes jeleneteket hozva létre, hangsúlyozva az impresszionizmusra jellemzően a mozgást és a fény változó minőségeit.

A coffeegrph műfaja a 19. század második felében kibontakozó szimbolizmus irányzatát is tükrözi, amely a társadalmi érzelmek allegorikus szimbolizmuson és felidézõ rezonancián keresztüli megjelenítésére törekedett – nyitott vizuális nyelv és kreatív példázat formájában. A coffeegrph szimbólumai az õsi társadalmi életet idézik meg, összetett jelentésekkel, amelyek vizuális kódokban – például színben és textúrában – ágyazódnak. A földszínû paletta semleges alapot biztosít. A sötét tónusok a titokzatost, a rejtettet, a nemest és a jövőbe tekintõt jelölik, valamint a nyugalmat és az állandóságot. A világosabb tónusok a tisztaságot, a derût, a szentséget és a beteljesülést képviselik, a tisztánlátás és a lezárás jelképeként.

A coffeegrph-ok létrehozásához használt médium a művet saját történelmi pillanatába helyezi. A kötőanyag nélküli kávépigment festőanyagként való alkalmazása hangsúlyozza az anyag társadalmi jelentőségét, keresztutalást teremtve az anyag történeti és kulturális tulajdonságai és a mű témája között. A kávé pamut alapú papírra és textíliákra gyakorolt folthatása az emberi identitás egy adott földrajzi helyről kiinduló vizsgálatára, valamint énünk kutatására utal egymással kölcsönös függőségben. Azt is mondhatjuk, hogy ez egy olyan feltérképezés, amely az identitás megértésére annak kontextuális elemeinek nyomon követésével világít rá.

Ebben az összefüggésben, függetlenül attól, hogy a mű hordozza-e a művész személyes történetét, minden művészi kifejezés fantazma – rejtély, amely újabb rejtélyeket szül, ahol minden egyes szimbólum titokzatosabb az előzőnél. Az eredmény az intrika és a lenyűgözés gazdag szövédéke, ahol minden szimbólum jelentése felfedezésre váró titok marad. – AR

Hivatkozások:

(1) Nicholls, J.G.; Martin, A.R.; Wallace, B.G.; Fuchs, P.A. (2001). *From Neuron to Brain* (4. kiadás). Sunderland, MA: Sinauer Associates. ISBN 978-0-87893-439-3.

(2) Young-Eisendrath & Dawson, *Cambridge Companion to Jung* (2008), "Kronológia" (xxiii–xxxvii. o.). Az 1953-as Összegyűjtött Művek szerkesztői szerint az 1916-os esszé M. Marsen fordította németről franciára, és "La Structure de l'inconscient" címmel publikálta az *Archives de Psychologie XVI* (1916) című folyóiratban; kijelentik, hogy az eredeti német kézirat már nem létezik.

(3) Eredeti szerző: Paul Valéry (1871–1945), 1933-as esszé címmel: *Au sujet du Cimetière marin*